



za lakše snalaženje

STRUKOVNO OBRAZOVANJE – OSNOVNI POJMOVI

(za internu uporabu)

Pripremili:

Ornela Malogorski, prof.
Komerčijalna i trgovačka škola Bjelovar

Dario Malogorski, prof.
Tehnička škola Bjelovar



Bjelovar, rujan, 2024.

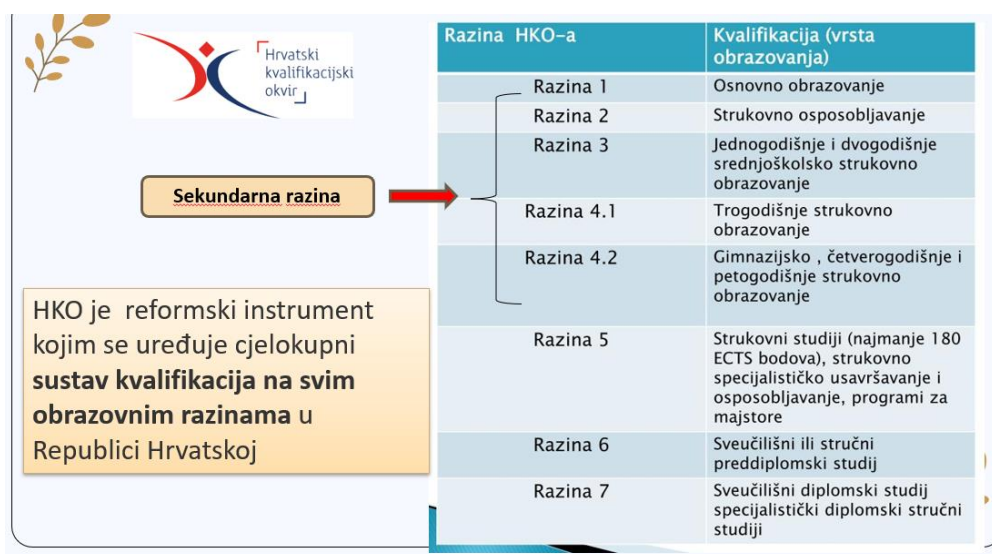
Osnovni pojmovi vezani za strukovno obrazovanje

“Ono što moramo naučiti raditi, naučit ćemo radeći.”

Aristotel

- **Strukovno obrazovanje** je proces stjecanja kompetencija (znanja, vještina i kompetencija u užem smislu), ako su rezultati tog procesa vrednovani i potvrđeni u postupku koji provode ustanove za strukovno obrazovanje.
- **Strukovno osposobljavanje** podrazumijeva obrazovanje za stjecanje kompetencija za obavljanje jednostavnih poslova.
- **Strukovno usavršavanje** podrazumijeva obrazovanje kojim se stječu dodatne kompetencije iste ili više razine kvalifikacije unutar obrazovnog sektora za koji polaznik ima priznatu kvalifikaciju.
- **Formalno učenje** označava djelatnost ovlaštene ustanove koja se izvodi prema odobrenim programima s ciljem stjecanja i unapređenja znanja, vještina i kompetencija u užem smislu za osobne, društvene i profesionalne potrebe, a o čemu se izdaje javna isprava.
- **Neformalno učenje** označava organizirane aktivnosti učenja s ciljem stjecanja i unapređenja znanja, vještina i kompetencija u užem smislu za osobne, društvene i profesionalne potrebe, a o čemu se ne izdaje javna isprava.
- **Informalno učenje** označava neorganizirane aktivnosti prihvaćanja znanja, vještina i kompetencija u užem smislu iz svakodnevnih iskustava i drugih utjecaja i izvora iz okoline za osobne, društvene i profesionalne potrebe.
- **Međupredmetne teme** služe za stjecanje znanja, razvoj sposobnosti i stavova te produbljivanje svijesti kod učenika o zdravlju, pravima, osobnoj i društvenoj odgovornosti, društveno-kulturnom, gospodarskom, tehnološkom i održivom razvitku, vrijednostima učenja i rada te samopoštovanju i poštovanju drugih i drugačijih.
- **Sektor** skupina je kvalifikacija jednog obrazovnog područja te zanimanja koja koriste ishode učenja tih kvalifikacija na radnim mjestima.
- **Podsektor** je skupina srodnih obrazovnih programa u sklopu jednoga sektora

- **Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO)** je reformski instrument kojim se uređuje cjelokupni sustav kvalifikacija na svim obrazovnim razinama u Republici Hrvatskoj kroz standarde kvalifikacija temeljene na ishodima učenja i usklađene s potrebama tržišta rada, pojedinca i društva u cjelini
- **Registar Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (HKO-a)** uspostavljen je za potrebe vođenja podataka o standardima zanimanja i skupovima kompetencija te standardima kvalifikacija i skupovima ishoda učenja kao podloge za izradu obrazovnih i studijskih programa usklađenih s HKO-om.



- **Kompetencije** označavaju skup konkretnih znanja i vještina u skladu s danim standardima.
- **Temeljne kompetencije** označavaju skup kompetencija koje su potrebne za zadovoljavanje osobnih potreba, socijalne povezanosti, demokratskog društva i zapošljavanja.
- **Ključne kompetencije** jesu one koje svaki pojedinac treba za osobno ispunjenje i razvoj, aktivno građanstvo, društveno uključivanje i zapošljavanje. Uključuju vještine potrebne za razvoj društvene zajednice na načelima društva koje uči, ali i specifične ciljeve koji promoviraju učenje jezika, razvoj poduzetništva i kulturnu osviještenost. Europska unija 2018. godine redefinirala je osam ključnih kompetencija koncepta cjeloživotnog učenja. U Referentnom okviru utvrđuje se osam ključnih kompetencija: kompetencija pismenosti, kompetencija višejezičnosti, matematička kompetencija te kompetencija u prirodoslovlju, tehnologiji i inženjerstvu, digitalna kompetencija, osobna i socijalna kompetencija te kompetencija učiti kako učiti, kompetencija građanstva, poduzetnička kompetencija, kompetencija kulturne svijesti i izražavanja.
- **Standard zanimanja** je skup normativa kojima se određuje sadržaj strukovne kvalifikacije na određenoj razini složenosti i određuju potrebna znanja, vještine te strukovne kompetencije ili se utvrđuju poslovi i aktivnosti unutar tih poslova te kompetencije potrebne za njihovo obavljanje,

na način kako ih iskazuje tržište rada, a u funkciji je izradbe standarda kvalifikacije i strukovnih kurikuluma. *Standard zanimanja* rezultat je dogovora svih relevantnih dionika na tržištu rada i obrazovanja o optimalnom sadržaju pojedinog zanimanja te o znanjima i vještinama uz pripadajuću samostalnost i odgovornost (kompetencijama). Njime se utvrđuju ključni poslovi te kompetencije potrebne za obavljanje tih poslova za pojedino zanimanje.

- **Standard kvalifikacije** sadržaj je i struktura određene kvalifikacije. Uključuje one podatke koji su potrebni za određivanje razine, obujma i profila kvalifikacije te podatke koji su potrebni za osiguravanje i unapređenje kvalitete standarda kvalifikacije. Standard kvalifikacije sastoji se od više skupova ishoda učenja.
- **Kurikulum** u strukovnom obrazovanju označava niz planiranih postupaka s ciljem stjecanja ključnih, generičkih i strukovnih kompetencija pojedinca, odnosno sa svrhom ostvarenja ishoda učenja određenih standardom(ima) kvalifikacije

Kurikulumski dokumenti



- **Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje** dokument je kojim se određuju svrha, vrijednosti, ciljevi, načela te okvirni sadržaji, procesi učenja i poučavanja, organizacija i načini vrednovanja učeničkih postignuća, kompetencija i kvalifikacija u sustavu strukovnog obrazovanja Republike Hrvatske

9. nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje je dokument kojim se određuje zajednički okvir strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj koji potiče stalni razvoj strukovnog obrazovanja u skladu s osobnim i društvenim razvojem te razvojnim ciljevima hrvatskoga gospodarstva.

Strukovni kurikulum je dokument koji definira ishode učenja te uvjete izvođenja pomoću kojih polaznici stječu kompetencije. Strukovnim kurikulumom stječe se najmanje 70% kreditnih bodova obveznih skupova ishoda i najviše 30% kreditnih bodova izbornih skupova ishoda učenja od ukupnoga obujma kvalifikacije.

Strukovni kurikulum

SASTAVNICE	OPĆEOBRAZOVNI DIO	OBVEZNI STRUKOVNI MODULI	IZBORNI STRUKOVNI MODULI
	<p>U obujmu koji je propisan NKSO-om za pojedinu razinu kvalifikacije.</p> <p>Zajednički su svim strukovnim kurikulumima na istovrsnoj razini kvalifikacije, a u funkciji su razvoja strukovnih, ključnih i generičkih kompetencija</p>	<p>U obujmu koji je propisan NKSO za pojedinu razinu kvalifikacije i Zakonom o strukovnom obrazovanju.</p> <p>Moduli se sastoje od skupova ishoda učenja koji su određeni standardom kvalifikacije odnosno prošli su proces vrednovanja i dio su Registra HKO-a.</p>	<p>U obujmu koji je propisan NKSO za pojedinu razinu kvalifikacije i Zakonom o strukovnom obrazovanju</p> <p>Moduli se sastoje od skupova ishoda učenja koji su određeni standardom kvalifikacije odnosno prošli su proces vrednovanja i dio su Registra HKO-a.</p>



STRUKOVNI KURIKULUM

Dokument je kojim se definiraju proces i uvjeti stjecanja kvalifikacija na razinama od 2 do 5 HKO-a.

- **Sektorski kurikulum** okvir je koji obuhvaća sve kvalifikacije jednoga sektora na razinama od 2 do 5 HKO-a te pripadajuće skupove ishoda učenja iz standarda kvalifikacija
- **Kurikulum ustanove za strukovno obrazovanje (KUSO)** dokument je koji izrađuje i donosi ustanova za strukovno obrazovanje i kojim se detaljno razrađuje odgojno-obrazovni proces kojim se stječu kvalifikacije na razinama od 2 do 5 HKO-a u toj ustanovi, a izrađuje se na temelju sektorskih i strukovnih kurikuluma.
- **Kvalifikacija (strukovna kvalifikacija)** je naziv za objedinjene skupove ishoda učenja koji su određenih razina, obujma, vrste i kvalitete. Dokazuje se svjedodžbom, diplomom ili drugom javnom ispravom koju izdaje ovlaštena pravna osoba.
- **Cjelovita kvalifikacija** - kvalifikacija koja samostalno udovoljava uvjetima za pristupanje tržištu rada i/ili nastavku obrazovanja
- **Djelomična kvalifikacija** - kvalifikacija koja samostalno ne udovoljava uvjetima za pristupanje tržištu rada i/ili nastavku obrazovanja, nego isključivo uz odgovarajuću cjelovitu kvalifikaciju, odnosno uz jednu ili više drugih odgovarajućih djelomičnih kvalifikacija, u skladu sa standardom cjelovite kvalifikacije. U trajanju 10+ CSVET-a.
- **Mikrokvalifikacija** - *Obrazovanje za stjecanje dijelova kvalifikacija, odnosno pojedinih skupova ishoda učenja, a koje su pojedincu potrebne iz različitih razloga – bilo nastavka obrazovanja, stjecanja ciljanih znanja i vještina ili za potrebe dokumentiranja stečenih kompetencija. U trajanju 2-9 CSVET-a.*
- **Razine kvalifikacija** označavaju složenost i doseg stečenih kompetencija, a opisuju se skupom mjerljivih pokazatelja.
- **Profil kompetencija/kvalifikacije** označava područje rada ili učenja stečenih kompetencija, a iskazuje se nazivom.

Kvalifikacija	Skup kompetencija određenih razina, opsega, profila i kvalitete	Dokazuje se javnom ispravom – svjedodžbom/diplomom
Profil kvalifikacije	Označava područje rada i učenja stečenih kompetencija	Iskazuje se nazivom
Razina kvalifikacije	Složenost i doseg stečenih kompetencija	Opisuje se skupom mjerljivih pokazatelja

Npr.

RAZINA KVALIFIKACIJE 4.1 *Kvalifikacija stečena završetkom srednjoškolskog obrazovanja u trajanju od tri ili dužem od tri, a kraćem od četiri godine.*

RAZINA KVALIFIKACIJE 4.2. *Kvalifikacija stečena završetkom srednjoškolskog obrazovanja u trajanju četiri ili više godina.*

- **Obujam kvalifikacije** - propisani minimalni obujam kvalifikacije koji obuhvaća skupove ishoda učenja unutar standarda kvalifikacije. Minimalni obujam kvalifikacija u sustavu strukovnog obrazovanja iskazuje se kreditnim bodovima CSVET (Croatian Credit System for Vocational Education odnosno Hrvatski sustav bodova strukovnog obrazovanja i osposobljavanja). Obujam kvalifikacije je prosječno ukupno utrošeno vrijeme potrebno za stjecanje određene kvalifikacije i iskazuje se CSVET bodovima.
- **Kreditni bod – (CSVET)** je mjerna jedinica kojom se iskazuje obujam stečenih kompetencija, a određuje se prosječnim ukupno utrošenim vremenom polaznika koji su uspješno svladali program, a koje je potrebno za stjecanje tih kompetencija.

1 CSVET bod obuhvaća 25 sati u trajanju 60 minuta potrebnih za stjecanje odgovarajućih ishoda učenja. Uključuje vrijeme koje učenik provodi u izravnom poučavanju, samostalnom učenju i vrednovanju.

Svaki Skup ishoda učenja (SIU) ima najmanje 1 CSVET, a najviše 9 CSVET-a, što bi bilo najviše 225 sati)

Npr. KURIKULUM SLASTIČAR/KA: 4.1. HKO

- Obujam kvalifikacije: 180 CSVET
- 138 CSVET strukovni moduli (obvezni+izborni)
- 42 CSVET općeobrazovni dio
- 9 CSVET izborni strukovni moduli
- 1. razred 44 CSVET -1100 sati VPUP; UTR; SAP – strukovni dio
- 1. razred 16 CSVET – 400 sati, općeobrazovni dio
- 1500 sati kroz sate kroz 40 tjedana - 37, 5 sati tjedno, maksimalno opterećenje

**(VPUP - vođeni proces učenja i poučavanja, UTR - učenje temeljeno na radu, SAP (samostalne aktivnosti polaznika/učenika)*

- Jedan CSVET bod obuhvaća od 15 do **25 radnih sati** u trajanju od 60 minuta potrebnih za ostvarenje odgovarajućih ishoda učenja.

Obujam modula (CSVET bodovi)			
Načini stjecanja ishoda učenja (od – do, postotak)	Vođeni proces učenja i poučavanja	Oblici učenja temeljenog na radu	Samostalne aktivnosti učenika/polaznika
		30 – 40 %	40 -50 %
	↓ Naglasak je na aktivnostima učenika	↓ Izravan proces učenja i poučavanja, vježbe, prezentiranje...	↓ Svijet rada, ustanova, regionalni centri kompetentnosti, simulacije i stvarni projektni zadatci u poslovnom sektoru
		↓ Svijet rada, ustanova, regionalni centri kompetentnosti, simulacije i stvarni projektni zadatci u poslovnom sektoru	↓ Seminarskih zadatci, prezentacije, projekti, domaće zadaće, vježbe učenje za pisani i/ili usmeni ispit, e-učenje...

Npr. Ako je u nekom modulu:

Obujam modula: 9 CSVET (9x25=225 sati)

Načini stjecanja ishoda učenja:

VPUP	UTR (može biti u školi ili u poduzeću – odlučuje škola)	SAP
60 - 70%	15 – 20%	20 – 30 %
147 sati (65%)	33 sati (15%)	45 sati (20%)

ili

Ako je obujam modula 4 CSVET (4x25=100 sati)

VPUP	UTR (može biti u školi ili u poduzeću – odlučuje škola)	SAP
60 - 70%	15 – 20%	20 – 30 %
60 sati (60%)	20 sati (20%)	20 sati (20%)

ili

Ako je obujam modula 3 CSVET (3x25=75 sati)

VPUP	UTR (može biti u školi ili u poduzeću – odlučuje škola)	SAP
60 - 70%	15 – 20%	20 – 30 %
45 sati (60%)	15 sati (20%)	15 sati (20%)

ili

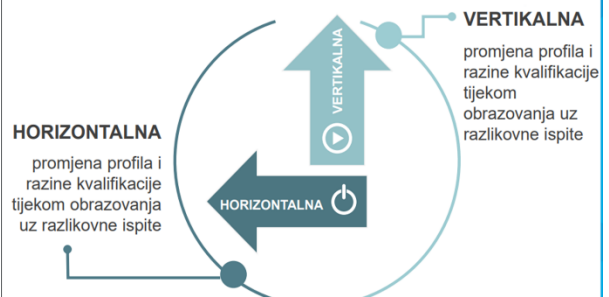
Ako je obujam modula 2 CSVET (2x25=50 sati)

VPUP	UTR (može biti u školi ili u poduzeću – odlučuje škola)	SAP
60 - 70%	15 – 20%	20 – 30 %
30 sati (60%)	10 sati (20%)	10 sati (20%)

Naziv modula/Nastavnog predmeta	Naziv skupa ishoda učenja	Vođeni proces učenja i poučavanja (VPUP)	Učenje temeljeno na radu (UTR)	Zaduženja nastavnika ukupno	Tjedno zaduženje
Procesi obrade namirnica 9 CSVET	Živežne namirnice – 4 CSVET	60	20	80	Nastavnik 1 2,28
	Promjene svojstva namirnica – 3 CSVET	45	15	60	Nastavnik 2 1,71
	Skladištenje živežnih namirnica – 2 CSVET	30	10	40	Nastavnik 3 1,14

- **Modul** je obrazovna jedinica koja ima cilj i sadržaje koji se određuju u skladu sa zahtjevima za kvalifikacija. Oblikovan je na temelju standarda zanimanja i omogućuje stjecanje kompetencija i cjelovite kvalifikacije. Modul je logična i smisljena cjelina koja povezuje skupove ishoda učenja za samostalan i siguran rad u jednom definiranom dijelu radnog procesa, koji se odnosi na specifično zanimanje, odnosno kvalifikaciju. U sustavu obrazovanja odraslih izborom jednog ili više logički povezanih modula može se steći djelomična kvalifikacija.
- **Skup ishoda učenja (SIU)** predstavlja najmanji cjelovit skup povezanih ishoda učenja određene razine, obujma i profila. Na temelju standarda kvalifikacija i skupova ishoda učenja upisanih u Registar HKO-a izrađuju se obrazovni i studijski programi.
- **Ishodi učenja** znanja su i vještine koje je osoba stekla učenjem i dokazala nakon postupka vrednovanja. U Hrvatskom kvalifikacijskom okviru prikazuju se kroz znanja, spoznajne vještine, psihomotoričke vještine, socijalne vještine te pripadajuću samostalnost i odgovornost.
- **Neobvezni skupovi ishoda učenja** su oni skupovi ishoda učenja koje izvoditelj strukovnog kurikulumu može izabrati kao izborne ovisno o potrebi lokalne zajednice, resursima ustanove te potrebama učenika.
- **Obvezni skupovi ishoda učenja** su skupovi ishoda učenja koji su propisani strukovnim kurikulumom kao osnova za stjecanje kvalifikacije.
- **Konstruktivno poravnanje** postupak je u realizaciji kurikulumu u kojem se očekuje povezanost planiranih ishoda učenja s procesom učenja i poučavanja te s postupcima vrednovanja
- **Elementi vrednovanja** odgovaraju na pitanje što se vrednuje u pojedinome modulu, odnosno skupu ishoda učenja
- **Metode vrednovanja** načini su i postupci vrednovanja ostvarenosti ishoda učenja

- **Nastavna metoda** način je ili postupak kojim se stječu ishodi učenja (razlikujemo nastavne metode usmjerene na nastavnikovo poučavanje: vizualna, auditivna, audiovizualna, demonstracijska, usmenog izlaganja i razgovora; te nastavne metode usmjerene na učenikovu aktivnost i učenje: prakseološka metoda, umna mapa, igra uloga, simulacija, metoda grupne rasprave itd.).
- **Oblici rada** – su socijalne forme rada unutar kojih se stavlja naglasak na interakciju u sklopu koje se provodi proces učenja i poučavanja.
- **Strategija učenja i poučavanja** način je na koji učenik upravlja svojim učenjem, a temelji se na poznavanju vlastitih osobina i sposobnosti, znanju o zadacima koje treba obaviti, vještinama stjecanja, povezivanja i primjene novog znanja, predznanju i poznavanju svrhovitosti i uporabe vrijednosti novog znanja. Strategija učenja i poučavanja način je na koji učenik upravlja svojim učenjem, a temelji se na poznavanju vlastitih osobina i sposobnosti, znanju o zadacima koje treba obaviti, vještinama stjecanja, povezivanja i primjene novog znanja, predznanju i poznavanju svrhovitosti i uporabe vrijednosti novog znanja.
- **Nastavni sustav** je oblikovanje (strukturiranje) nastavnog procesa te domišljena, sređena, racionalna i ekonomična struktura izvođenja nastavnoga rada.
- **Nastavna tema** zaokružena je cjelina sadržaja učenja i nije isto što i nastavna jedinica, odnosno nije definirana 45-minutnim školskim satom.
- **Generičke kompetencije** (transferzalne, transdisciplinarne kompetencije) doprinose kvaliteti života pojedinca i njegovu djelovanju u zajednici te nisu izravno povezane sa strukom. Potrebne su u svakodnevnom životu i svijetu rada (primjerice, donošenje odluka, kreativnost, inicijativnost, rješavanje problema, interpersonalne itd.). Generičke kompetencije kombinacija su znanja, vještina i stajališta koji su preduvjet uspješnog učenja, rada i života osobe u 21. stoljeću te su temelj razvoja održivih društvenih zajednica i konkurentnoga gospodarstva
- **Horizontalna prohodnost** propisani je postupak kojim su određeni uvjeti pod kojima učenici tijekom srednjoškolskog obrazovanja i maju mogućnost promijeniti profil i razinu kvalifikacije.
- **Vertikalna prohodnost** omogućuje učenicima da tijekom srednjoškolskog obrazovanja promjene razinu kvalifikacije



- **Odgojno-obrazovni ciklusi** - su odgojno-obrazovna razvojna razdoblja učenika koja čine jednu cjelinu. Obuhvaćaju jednu ili više godina obrazovanja, a određuju se prema zajedničkim odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima koja učenik treba postići u određenom razvojnom ciklusu
- **Učenje temeljeno na radu (UTR)** sastavni je dio strukovnog obrazovanja i provodi se kod poslodavca i/ili u ustanovi za strukovno obrazovanje, koja može biti i regionalni centar kompetentnosti te kombinirano.

Najčešće kratice:

HKO – Hrvatski kvalifikacijski okvir

KUSO – Kurikulum ustanove za strukovno obrazovanje

NKSO - Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje

SIU – skup ishoda učenja

IU – ishodi učenja

USO – ustanova za strukovno obrazovanje

VPUP – vođeni proces učenja i poučavanja

UTR – učenje temeljeno na radu

SAP – samostalne aktivnosti polaznika

SKOMP – skup kompetencija

SR – svijet rada

SZ – standard zanimanja

SK – standard kvalifikacije

ZNR – zaštita na radu

Literatura i preporuke za čitanje !!!

[Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje, 2018.](#)

[Metodologija izrade sektorskog kurikuluma, strukovnog kurikuluma i kurikuluma ustanove za strukovno obrazovanje, 2023.](#)

[SMJERNICE ZA PRIMJENU STRUKOVNIH KURIKULUMA U SEKTORU EKONOMIJA I TRGOVINA \(nacrt\)](#)

[SMJERNICE ZA PRIMJENU STRUKOVNIH KURIKULA U SEKTORU ELEKTROTEHNIKA I RAČUNARSTVO, 2023.](#)

[SMJERNICE ZA PRIMJENU STRUKOVNIH KURIKULUMA U SEKTORU STROJARSTVO, BRODOGRADNJA I METALURGIJA](#)

[Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije \(2014.\)](#)

[Zakon o strukovnom obrazovanju](#)

[Stranica ASOO](#)

[Stranica HKO](#)

[Stranica Hrvatskog kvalifikacijskog okvira](#)

Stručni skup za ravnatelje, Šibenik. 2. do 4. rujna 2024. (materijali)

KURIKULUM USTANOVE, MODEL I PRIMJENA, Praktična radionica za jačanje kompetencija ravnatelja, satničara i stručnih suradnika u planiranju modularnog procesa učenja i poučavanja, studeni 2023.

Pripreme za Osnove poučavanja u radnom procesu, Ornela Malogorski, 2023.

Pripremili:

Ornela Malogorski, prof. i Dario Malogorski, prof.

Bjelovar, rujan, 2024.